

**Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
al Republicii Moldova**

IMSP Institutul de Medicină Urgentă

**PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ
PRIVIND TRANSFERUL PACIENȚILOR
DECEDAȚI DIN SUBDIVIZIUNILE IMSP IMU**

CHIȘINĂU 2019

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă	Procedura nr.03/64 IMSP Institutul de Medicină Urgentă
TITLU: Procedura operațională privind transferul pacienților decedați din subdiviziunile IMSP IMU	Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

1. Lista responsabililor de elaborarea, verificarea și aprobarea ediției sau, după caz, a reviziei în cadrul ediției procedurii operaționale.

Nr. crt.	Elemente privind responsabil/ operațiune	Numele și prenumele	Funcția	Data	Semnătura
	1				
1.1.	Aprobat	Ciocanu Mihail	Director al IMSP IMU	06.11.2019	
1.2.	Verificat	Curov Igor	Vicedirector medical	04.11.2019	
1.3.	Verificat	Scutelnic Rodica	Vicedirector medical	31.10.2019	
1.4.	Elaborat	Lilian Bîrzoii	Șef interimar secția anatomie patologică	31.10.2019	
1.5.	Elaborat	Vovc Liviu	Șef Serviciu Managementul calității serviciilor medicale	31.10.2019	

2. Situația edițiilor și a reviziilor în cadrul edițiilor procedurii operaționale.

Nr. Crt.	Ediția/revizia în cadrul ediției	Componenta revizuită	Modalitatea reviziei	Data de la care se aplică prevederile ediției sau reviziei ediției
	1			
2.1.	Ediția 1			
2.2.	Revizia 1			

3. Lista persoanelor la care se difuzează ediția sau, după caz, revizia din cadrul ediției procedurii operaționale.

Nr. Crt.	Scopul difuzării	Exemplar nr.	Compartiment	Funcția	Nume și prenume	Data primirii	Semnătura
	1						
3.1.	Aplicare	1	Președintele Consiliului Calității	Vicedirector medical	Curov Igor		
3.2.	Aplicare	2	Serv.Managementul Calității serviciilor medicale	Șef	Vovc Liviu		
3.3.	Aplicare	3	DCMU	Șef	Șovgur Vasiliu		
3.4.	Aplicare	4	Depart.Clinic Anestezie și Terapie Intensivă	Șef	Belii Adrian		
3.5.	Aplicare	5	Secția reanimare	Șef	Clim Alexan.		
3.6.	Aplicare	6	Secția Anesteziologie și Terapie Intensivă	Șef	Cobîlețchi Srgiu		
3.7.	Aplicare	7	Secția Hemodializă	Șef	Negru Rodica		
3.8.	Aplicare	8	Departamentul Clinic chirurgie	Șef	Maxim Igor		
3.9.	Aplicare	9	Secția chirurgie nr.1	Șef	Gafton Victor		

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă	Procedura nr.03/64 IMSP Institutul de Medicină Urgentă
TITLU: Procedura operațională privind transferul pacienților decedați din subdiviziunile IMSP IMU	Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

Nr. Crt.	1	2	3	4	5	6	7
3.10	Aplicare	10	Secția chirurgie nr.2	Șef	Zaharia Serg.		
3.11	Aplicare	11	Secția chirurgie nr.3	Șef	Boghean Gh.		
3.12	Aplicare	12	Secția chirurgie traume asociate	Șef	Gagauz Ion		
3.13	Aplicare	13	Secția chirurgie vascul.	Șef	Culiuc Vasile		
3.14	Aplicare	14	Secția chirurgie OMF	Șef	Cebotari Mihail		
3.15	Aplicare	15	Secția urologie	Șef	Axenti Alin		
3.16	Aplicare	16	Secția ginecologie	Șef	Tihon Ludmila		
3.17	Aplicare	17	Secția morfopatologie	Șef	Țiple Ilie		
3.18	Aplicare	18	Departamentul Clinic Ortopedie și Traumatologie	Șef	Glavan Alina		
3.19	Aplicare	19	Secția ortopedie și traumatologie nr.1	Șef	Zelenschi Victor		
3.20	Aplicare	20	Secția ortopedie și traumatologie nr.2	Șef	Glavan Alina		
3.21	Aplicare	21	Secția ortopedie și traumatologie nr.3	Șef	Glavan Nicolae		
3.22	Aplicare	22	Secția ortopedie nr.1	Șef	Tocarciuc Vitalie		
3.23	Aplicare	23	Secția ortopedie nr.2	Șef	Chetraru Victor		
3.24	Aplicare	24	Secția microchirurgie	Șef	Calistru Anatol		
3.25	Aplicare	25	Departamentul Clinic Neurochirurgie	Șef	Glavan Iulian		
3.26	Aplicare	26	Secția neurochirurgie 1	Șef	Marina Ion		
3.27	Aplicare	27	Secția neurochirurgie 2	Șef	Postolachi Roma		
3.28	Aplicare	28	Secția chirurgia spinării	Șef	Ungureanu Vict.		
3.29	Aplicare	29	Secția oftalmologie	Șef	Șevciuc Rodica		
3.30	Aplicare	30	Departamentul Clinic Neurologie, Epileptol. și Boli interne	Șef	Manea Diana		
3.31	Aplicare	31	Secția neurologie	Șef	Manea Diana		
3.32	Aplicare	32	Secția neurologie BCV	Șef	Crivorucica Igor		
3.33	Aplicare	33	Secția epileptologie	Șef	Gorincioi Nadejda		
3.34	Aplicare	34	Secția boli interne	Șef	Grivenco Aliona		
3.35	Aplicare	35	Secția terapie intensivă „Stroke”	Șef	Crivorucica Vlad		

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă	Procedura nr.03/64 IMSP Institutul de Medicină Urgentă
TITLU: Procedura operațională privind transferul pacienților decedați din subdiviziunile IMSP IMU	Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

4. Scopul procedurii:

Scopul prezentei Proceduri operațională constituie organizarea și asigurarea activităților în domeniul transferării cadavrelor pacienților decedați din subdiviziunile instituției:

- în secția anatomie patologică;
- la Centrul de Medicină Legală.

5. Domeniul de aplicare a prezentei proceduri operaționale:

Procedura se aplica în cadrul IMSP Institutul de Medicină Urgentă și cuprinde toate acțiunile realizate în domeniul transferării cadavrului pacientului decedat:

- în secția anatomie patologică;
- la Centrul de Medicină Legală.

Prevederile prezentei proceduri se aplică de către toți angajații IMSP Institutul de Medicină Urgentă desemnați cu responsabilități în activitățile de procedurare la nivelul subdiviziunii respective.

6. Documente de referință aplicabile procedurii operaționale respective:

- **SR CEN/TS 15224:2007** - Servicii de sănătate. Sisteme de management al calității. Ghid pentru utilizarea standardului EN ISO 9001.
- SR EN ISO 9001:2008, actualizat în 2015 – Sistem de management al calității. Principii fundamentale și cerințe de bază;
- **SR ISO IWA 1:2009** - Sisteme de management al calității. Linii directoare pentru îmbunătățiri de proces în organizațiile de servicii de sănătate;

6.1. Reglementări internaționale:

- Regulamentul UE nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2012 privind standardizarea europeană.

6.2. Reglementări naționale:

- Ordinul Ministerului Sănătății nr.519 din 29.12.2008 „Cu privire la sistemul de audit medical intern”.
- Ordinul Ministerului Sănătății nr.265 din 03.08.2009 „Privind Instrucțiunea cu privire la completarea Fișei medicale a bolnavului de staționar (Formular 003/e - 2012);
- Ordinul Ministerului Sănătății nr.426 din 11.05.2012 „Privind aprobarea formularelor statistice de evidență medicală primară”.
- Ordinul Ministerului Sănătății nr.722 din 16 iulie 2012 „Cu privire la ameliorarea activității serviciului anatomopatologic în Republica Moldova”.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă	Procedura nr.03/64 IMSP Institutul de Medicină Urgentă
TITLU: Procedura operațională privind transferul pacienților decedați din subdiviziunile IMSP IMU	Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

6.3. Reglementări interne:

- Organigrama IMSP Institutul de Medicină Urgentă;
- Regulamentul IMSP Institutul de Medicină Urgentă;
- Ordinul IMSP IMU nr.93 din 08 iunie 2017 „Cu privire la implementarea procedurii cadru privind elaborarea procedurilor în cadrul IMSP Institutul de Medicină Urgentă”;
- Ordinul IMSP IMU nr.101 din 24 iulie 2019 „Cu privire la ordinea întocmirii și completării documentației medicale pentru pacienții decedați și transportării lor în secția anatomie patologică din cadrul instituției sau la CML pentru expertiza medico-legală”.

7. Definiții și prescurtări ale termenilor utilizați în procedură.

Nr. Crt.	Abrevierea	Termenul abreviat
1	2	3
7.1.	PO	Procedură operațională
7.2.	E	Elaborare
7.3.	V	Verificare
7.4.	A	Aprobare
7.5.	Ap	Aplicare
7.6.	Ah	Arhivare
7.7.	EN	Standard european
7.8.	ISO	Organizația internațională pentru standardizare
7.9.	IWA	Acordul Workshop internațional
7.10.	CEN	Comitetul european pentru standardizare
7.11.	RP	Responsabil de proces
7.12.	REP	Registrul de evidență a procedurilor
7.13.	MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
7.14.	IMSP	Instituție Medico – Sanitară Publică
7.15.	IMU	Institutul de Medicină Urgentă
7.16.	DCMU	Departamentul Clinic Medicină de Urgență
7.17.	CML	Centrul de Medicină Legală

8. Descrierea prezentei proceduri operaționale:

8.1. Reguli generale:

- 8.1.1.** Decizia referitor la transferul cadavrului pacientului decedat din subdiviziunea instituției este luată de către medicul curant sau de gardă înregistrată în „Fișa medicală a bolnavului de staționar” (F 003/e – 2012) în baza căreia se organizează transferul cadavrului.
- 8.1.2.** Transferul cadavrului pacientului decedat din secția spitalicească în secția anatomie patologică se efectuează în termen între **2-3 ore după constatarea morții biologice**, cu prezentarea fișei medicale a pacientului decedat cu viza directorului/vicedirectorului/medicului coordonator al Departamentului Medicină de Urgență (în zilele de odihnă și sărbători) despre efectuarea necropsiei anatomopatologice/expertizei medico-legale/anularea necropsiei anatomopatologice.
- 8.1.3.** În cazul transferului cadavrului pacientului decedat între orele 16.00 – 6.00, Fișele medicale se prezintă în secția anatomie patologică **nu mai târziu de ora 10 dimineața**.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă	Procedura nr.03/64 IMSP Institutul de Medicină Urgentă
TITLU: Procedura operațională privind transferul pacienților decedați din subdiviziunile IMSP IMU	Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

8.1.4. Șeful Departamentului sau medicul care a constatat decesul pacientului urmează să informeze rudele decedatului despre cazul respectiv prin telefon sau direct în limba și mediul potrivit.

8.15. În secția unde a decedat pacientul medicul care a constatat moartea biologică oformează îndreptarea în secția anatomie patologică și asigură marcarea decedatului (mână și picior)

8.1.6. Sunt respectate convingerile religioase ale pacientului, este asigurată planificarea și executarea tuturor procedurilor în caz de deces al pacientului.

8.1.7. Fișa medicală a bolnavului de staționar prezentată la necropsie trebuie să conțină:

- a) viza directorului/vicedirectorului/medicului coordonator al Departamentului de Medicină Urgentă (în zilele de odihnă și sărbători) pe prima pagină a fișei medicale pentru efectuarea necropsiei anatomopatologice/expertizei medico-legale/anularea necropsiei anatomopatologice;
- b) diagnosticul clinic definitiv cu data stabilirii lui;
- c) înregistrarea semnelor morții clinice cu indicarea orei constatării lor, urmată de semnătura medicului;
- d) înregistrarea semnelor morții biologice cu indicarea orei constatării lor, urmată de semnătura medicului;
- e) fixarea orei la care s-a permis transferul cadavrului în secția anatomie patologică cu semnătura medicului curant/medicului de gardă;
- f) epicriza clinică postmortem;
- g) originalele materialelor investigațiilor și măsurilor curative efectuate (radiograme, tomograme, ECG, analize de laborator, protocoalele intervențiilor chirurgicale, foile de indicații terapie intensivă etc.).

8.1.8. După necropsie fișele medicale cu consemnarea diagnosticului anatomopatologic se transmit în arhiva spitalului în termen de 14 zile. În cazurile în care este necesară rezeționarea materialului cadaveric sau efectuarea unor investigații suplimentare în scopul precizării diagnosticului fișa medicală va fi transmisă în arhiva spitalului în termen de 30 de zile.

8.2. Anularea necropsiei nu se admite în următoarele cazuri:

- a) diagnosticul clinic și/sau cauza nemijlocită a decesului nu sunt stabilite, indiferent de durata spitalizării pacientului;
- b) suspiciune la intoleranță la medicamente și preparate de diagnostic, șoc anafilactic, supradozarea preparatelor farmaceutice și alte patologii iatrogene;
- c) boli infecțioase sau suspiciune de acestea;
- d) afecțiuni oncologice fără confirmare histopatologică;
- e) boli cauzate de consecințele catastrofelor ecologice;
- f) deces al nou-născuților, copiilor, adolescenților;
- h) reclamații privind diagnosticul și tratamentul din partea membrilor familiei sau rudelor apropiate ale decedatului.

În astfel de cazuri nu este necesar consimțământul rudelor pentru necropsie.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă	Procedura nr.03/64 IMSP Institutul de Medicină Urgentă
TITLU: Procedura operațională privind transferul pacienților decedați din subdiviziunile IMSP IMU	Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

9. Transferul la Centrul de Medicină Legală:

- 9.1. În cazurile de moarte violentă în urma leziunilor corporale, otrăvirilor (inclusiv cu alcool etilic), asfixiei mecanice, acțiunii temperaturilor extreme, electro-traumatismului, avortului ilegal, altor leziuni prin violență sau dacă există suspiciuni la una din aceste cauze, precum și în cazurile când identitatea decedatului nu este stabilită, administrația spitalului trimite cadavrul la expertiza medico-legală, indiferent de termenul de spitalizare. Aceasta se referă și la cazurile când rudele decedatului contestă corectitudinea diagnosticului și tratamentului și solicită efectuarea expertizei medico-legale (cererea respectivă se anexează la fișa medicală).
- 9.2. În cazul depistării uneia din cauzele de deces indicate în p.9.1 în cursul necropsiei anatomopatologice, ea este suspendată. Medicul-anatomopatolog informează imediat administrația spitalului, ia măsuri de păstrare a cadavrului pentru expertiza medico-legală ulterioară, întocmește protocolul, înregistrând datele necropsiei până la momentul suspendării ei, argumentează necesitatea expertizei medico-legale. Administrația spitalului solicită continuarea necropsiei de către un expert medico-legal în modul reglementar.
- 9.3. **Transferul cadavrelor la expertiza medico-legală** se efectuează prin demersul administrației spitalului adresat procuraturii/poliției de sector (teritoriale). Perfectarea actelor pentru procuratură și transferul cadavrului în morga biroului de medicină legală cu fișa medicală se face de către medicul curant sau șeful secției clinice, unde a decedat pacientul.
- 9.4. Personalul medical inferior, asigură transferarea în siguranță a cadavrului pacientului decedat cu fișa medicală în morga Centrului de Medicină Legală **nu mai târziu de 4 ore** de la momentul constatării morții biologice.
- 9.5. Expertiza medico-legală a decedaților în instituțiile curative se poate efectua în secția anatomie patologică a IMSP IMU de către expertul medico-legal împuternicit de organele respective.
10. Fișa medicală a pacientului de staționar decedat în toate cazurile de transfer se transmite împreună cu cadavrul.
11. **Prezența medicului curant la necropsie este obligatorie.** În cursul necropsiei medicul-anatomopatolog demonstrează medicilor clinicieni prezenți modificările macroscopice, care se depistează, răspunde la întrebările clinicienilor, formulează diagnosticul anatomopatologic prezumtiv.
12. După necropsie medicul-anatomopatolog completează certificatul medical constatator al decesului și perfectează protocolul de necropsie. Ulterior medicul înscrie în protocolul de necropsie rezultatele examenului histopatologic al materialului cadaveric, datele investigațiilor suplimentare, care s-au efectuat, elaborează diagnosticul anatomopatologic definitiv și epicriza clinico-anatomică cu concluzia tanatologică și constatarea corectitudinii diagnosticului clinic sau a erorilor de diagnostic și de tratament.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova IMSP Institutul de Medicină Urgentă	Procedura nr.03/64 IMSP Institutul de Medicină Urgentă
TITLU: Procedura operațională privind transferul pacienților decedați din subdiviziunile IMSP IMU	Serviciul Managementul Calității serviciilor medicale

- 13.** Cercetarea microscopică a materialului necropsic este obligatorie și se efectuează în 100% de cazuri. Materialul cadaveric este examinat microscopic și descris în protocolul de necropsie de către medicul care a efectuat necropsia.
- 14.** Personalul secției anatomie patologică pune cadavrul în frigider cu capul spre ușă, pentru ca rudele pacientului să poată vedea fața pacientului decedat.
- 15.** Cadavrul este păstrat în frigider pentru toată perioada la temperatura 4-5°C, până la transmiterea cadavrului rudelor sau până când este transferat în morga biroului de medicină legală.
- 16. Responsabilități și răspunderi în derularea activității:**
Medici, asistentii medicali și în genere toți angajații IMSP IMU implicați sunt responsabili pentru îndeplinirea acestei proceduri.
- a. Responsabilul de proces – Președintele Consiliului Calității (CC):**
- elaborează/revizuieste/retrage procedura;
 - coordonează aplicarea procedurilor de asigurare și evaluare a calității;
 - gestionează elaborarea procedurilor și instrucțiunilor de lucru.
- b. Director IMSP Institutul de Medicină Urgentă:**
- aprobă procedura.
- c. Vicedirectorul medical al IMSP Institutul de Medicină Urgentă:**
- impune aplicarea procedurii;
 - asigură resurse pentru aplicarea procedurii.
- d. Responsabilii de proces:**
- aplică și respectă procedura;
 - difuzează procedură în cadrul subdiviziunii din subordine;
 - organizează grupuri de lucru pentru discutarea și aplicarea procedurii.
- 17. Anexe:**
- Proces de funcționare a secției anatomie patologică
- 18. Cuprins:**

Numărul compenței în cadrul procedurii operaționale	Denumirea compenței din cadrul procedurii operaționale	Pag
1	Coperta	1
2	Lista responsabililor de elaborare	2
3	Lista responsabililor la care se difuzează ediția	2
4	Scopul	4
5	Domeniul de aplicare	4
6	Documente de referință	4
7	Definiții și prescurtări ale termenilor	5
8	Descrierea procedurii	5
9	Reguli generale	5
10	Anularea necropsiei	6
11	Transferul la Centrul de Medicină Legală	7
12	Responsabilități	8
13	Cuprins	8

Proces de funcționare a secției anatomie patologică

